

YAYIN DÜNYASINDA İNCELEME ARAŞTIRMA

YÖNETEN: ŞAHİN ALPAY

İşkence siyasetin uzantısı mı?

Ziverbey Köşkü, İlhan Selçuk, Çağdaş Yayınları, Eylül 1987, 126 s.**HİKMET ÖZDEMİR**

Dünyaca tanınmış Avusturyalı askerlik ve strateji uzmanı **Von Clausewitz**, savaş, siyasetin başka araçlarla sürdürülen bir uzantısıdır derken; siyasete idealist yaklaşımlara karşı nesnel bir saptama yapar. Bu olguyu ne doğal karşılar, ne de böyle olmasının yanlış olmayacağı biçiminde bir değer yargısında bulunur. Fakat ne yazık ki günümüzde (ve ne yazık ki ülkemizde de) insanlığın gelişmelerinden hiç etkilenmeksizin, artık tarihte kalması gereken savaş-siyaset ilişkisini, bu türden bir siyaset anlayışını benimseyerek, işkenceyi siyasetin doğal bir uzantısı görüp uygulayan, siyaset ahlakından yoksun çevreler var.

İş bu kadarla kalsa, yani, işkenceyi siyasetin doğal bir uzantısı görüp uygulayanlarla sınırlı olsa neyse. Bu çevrelere kol kanat olan, onlara arka çıkan, hatta partilerine alıp milletvekili, cumhurbaşkanı adayı yapan sivil siyaset erbabı ile demokrasi kahramanı geçinen kalem erbabına ne demeli? Ne demek oluyor bunlar, bu ağır ithamlar da nereden çıktı, diye soruyorsanız, **Ziverbey Köşkü** adıyla Çağdaş Yayınlarınca (Eylül 1987) yayımlanan 126 sayfalık kitaba bakmanız yeterli olacaktır.

Kitabın konusu: İşkence! 12 Mart 1971 askeri rejiminin Birinci Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı General **Faik Türün** ile öteki general arkadaşları **Memduh Ünlütürk** ve **Turgut Sunalp**'in gözetimi altındaki bir köşkte yapılan işkencenin herkesçe tanınan anlatıcısı (**İlhan Selçuk**), söz konusu köşkte kendisine yapı-

lanların bir önemi olmadığını belirtirken, "Türkiye'de işkence kol geziyor; sistemli bir yöntem olarak uygulanıyor. İşkenceden sakat kalmış, ölmüş, hayatı sönmüş bunca insan varken, içinden geçtiğim işkence tezgâhını anlatmak bana ayıp geliyordu. Yine de okurlarıma hoş görün, derim" diyor. Oysa, "**Ziverbey Köşkü**'nde onun bu yargısını haklı gösterecek bir durum yok. Aksine, işkenceyi siyasetin doğal

İlhan Selçuk

ZİVERBEY**KÖŞKÜ**

bir uzantısı olarak gören, uygulayan ve bu zihniyettekileri destekleyen çevreler hakkında, hukuk diliyle suçüstü yapan, tartışılması mümkün olmayan bir belge ortaya konulmuş.

Bu bakımdan **Ziverbey Köşkü**, İlhan Selçuk'a yapılan işkencenin değil; onun karşısında oturan, kendi anlatımıyla, mesai saatlerinde gelip sanıklara işkence yaptırın, sonra evlerine gidip çocukluğuyla oynayıp gülen iki sözde albayın da değil; 12 Martçı generallerin, Sunayların, Türün-

lerin, Ünlütürklerin, Sunalplerin ve biraz da (belki daha çok) akrostiş ile süslenmiş (!) işkence ifadelerini yayımlamak gafletinde bulunan bir gazetecinin ve gazetenin öyküsüdür.

İnsan olan anlar

"Her türlü korkunun insana yakıştığını insan olan anlar. Önemli olan kişinin hırslarını, tutkularını, korkularını, hatta korkusuzluklarını aklının eleğinden geçirebilmesidir" diyen İlhan Selçuk, ilk kez meslektaş Nazlı Ilıcak tarafından (mahke-

ten ayrılırken, "Seni şimdi gönderiyoruz" der. "Ama bil ki seni izleyeceğiz. Biz sizleri tanıdık, anladık; Atatürk'ü kendinize göre yorumlayıp bir şeyler yapmaya çalışmışsınız. Biliyoruz ki sende bulunanların ancak yüzde 5'ini alabildik. Bundan böyle gözümüz üstünüzde olacak. Bu teşkilatta 22 general ve albay bulunmaktadır. Teşkilatı Mahsusa gibidir. Bak görürsün, bu teşkilat neler yapacak?" İlhan Selçuk'a göre, 12 Mart 1971'den 12 Eylül 1980'e sürüklenen Türkiye'de gerçeklerin kapağı bu sözlerde saklı anahtarla açılabilir.

Bir ödev

Ziverbey Köşkü'nde okuyacaksınız: Ordunun içine yuvalanmış bir gizli örgüt insanları kaçırıyor.. İşkence yapıyor.. Kimi zaman bu insanlar ölüyorlar (İbrahim Kaypakkaya ve daha başka örnekleri var).. Bütün bunlar bir Güney Amerika ülkesinde geçmiyor. Maalesef Türkiye'de geçiyor.. Demokrasi yolunda daha çok işimiz var. Ama ilk ve en önemli işimiz, İlhan Selçuk'un da belirttiği gibi, ister sağda olsun, ister solda, ister devrimci olsun ister tutucu, ister asker olsun ister sivil, herkesin işkenceye ve işkencecilere karşı birleşmesi. İşkenceye karşı olmak, bütün insanların tartışmasız paylaşması gereken bir ödev çünkü.

Adını, İstanbul Erenköy'deki Ziverbey (öteki adı Zihni Paşa) Köşkü'nden alan bu kitap ise, insan aklının zulme karşı kurduğu başarılı bir tuzağın onurlu belgesi olarak ülkemiz aydınlarının demokrasi mücadelesinde mütevazı bir yere sahip olacak.

• Dr. Hikmet Özdemir, *Yön Hareketi* adlı araştırmanın yazarıdır.

"Adını, İstanbul Erenköy'deki Ziverbey (öteki adı Zihni Paşa) Köşkü'nden alan bu kitap insan aklının zulme karşı kurduğu başarılı bir tuzağın onurlu belgesi olarak ülkemiz aydınlarının demokrasi mücadelesinde mütevazı bir yere sahip olacak."

me dosyasında bile bulunmayan o ifadeleri kim vermişse) gün ışığına çıkartılan (!) el yazılı ifadelerle akrostişleri yerleştirirken bunların ileride işkenceciler ya da yandaşlarınca kullanılacağı düşünüyordum, diyor. Ve ekliyor: "Şimdiye değin bu konuya ilişmemenin nedenleri arasında bu bekleyiş de vardı. İşkence belgelerinin **Tercüman**'da yayımlanması, bu gazeteye küçük bir oyun olmuştur."

Ziverbey'de sorgu yapan görevli, İlhan Selçuk'a köşk-

